

Секція: Регіональна економіка

Зарубінська Ольга Олегівна

Студент кафедри міжнародних економічних відносин

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

КЕРУВАННЯ АСИМЕТРІЄЮ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПРИ ЗАЛУЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Наявність іноземних інвестицій є однією з першочергових умов динамічного розвитку будь-якої економіки. Для України, яка перебуває в стані зтяжної кризи, їх залучення - життєво необхідне. Проблемі створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні присвячена велика кількість робіт вітчизняних науковців, однак регіональним диспропорціям, що виникають внаслідок нерегульованості вхідних інвестиційних потоків, приділено не так багато уваги.

Аналіз статистичних даних засвідчує, що концентрація інвестиційних ресурсів, які надходять у регіони країни з-за кордону, є виражено нерівномірною. Так, у 2015 року 93,9% залучених іноземних інвестицій надійшли до 10 регіонів: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ. Цікаво, що Івано-Франківська область – єдина, яка показала позитивну динаміку в порівнянні з 2014 роком (приріст інвестицій на 13,8%) [3, с. 30]. Вищезгадані регіони традиційно є найбільш привабливими для закордонних інвесторів і мають усі переваги замкнутого кола: більші обсяги інвестицій сприяють кращому розвитку регіону, що у свою чергу робить їх привабливими для нових вкладень. У той же час, слаборозвиненим та депресивним регіонам стає все складніше залучити

необхідні ресурси, які б надали імпульсу для їх економічного зростання. Така асиметрія призводить до дедалі більшого розриву між регіонами України у їхньому соціально-економічному розвитку.

Місцеві органи влади цілком здатні позитивно вплинути на інвестиційну привабливість регіонів. Їхніми кроками мають стати: підвищення ефективності виробництва в регіоні, розбудова виробничої та інвестиційної інфраструктури, забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів із ефективною трудовою культурою, розробка механізмів страхування від ризиків на місцевому рівні.

Усі ці заходи нелегко виконати за умови обмеженого фінансування, яке є і буде невід'ємною складовою української реальності. У такій ситуації, як вважають у Національному інституті стратегічних досліджень, «регулювання інвестиційного процесу (на місцевому рівні - прим. автора) передбачає створення точок економічного зростання, що означає вибір пріоритетних для кожного регіону галузей, видів діяльності чи виробництв» [4]. Розстановка пріоритетів має супроводжуватися якнайефективнішим використанням тих капіталовкладень, що все-таки залучаються до слаборозвиненого регіону (забезпечення того, що ресурси вкладаються в об'єкти з найбільшим потенціалом, оперативне вирішення всіх організаційних питань, прозорість використання коштів, детальна звітність, аудит незалежною стороною). Такі заходи мають працювати, щонайперше, на створення позитивного іміджу регіону як напрямку інвестування.

Центральна влада, у свою чергу, має проводити диференційовану на регіональному рівні політику стимулювання інвестицій, тобто стратегії соціально-економічного розвитку кожного регіону мають бути адаптовані відповідно до стану інвестиційного клімату конкретного регіону.

Особливої уваги заслуговують форми спеціального режиму економічної діяльності (СПРЕД): спеціальні економічні зони (СЕЗ),

території пріоритетного розвитку (ТПР), технологічні парки (ТП) та ін., які надають преференційні умови діяльності для інвесторів та суб'єктів господарювання-учасників. Досвід застосування такого режиму Україна має з 1995 р., проте сьогодні, хоча СпРЕД і мають позитивний вплив на обсяги інвестицій, кількість робочих місць та обсяги податкових і митних пільг для України, їхня функціональна структура не сприяє збалансуванню регіонального розвитку, адже СпРЕД у слаборозвинених та депресивних регіонах значно поступаються в конкурентоспроможності розвиненим регіонам країни [2, с. 24].

Вирішити проблему може інший організаційний підхід, досвід якого Україна вже має: замість надання загальних преференцій усім учасникам СЕЗ або ТПР (як це роблять зараз), раніше преференції надавалися на індивідуальних умовах для окремих функціональних одиниць, і це давало значні результати у подоланні регіональної асиметрії: наприклад, депресивний регіон, яким у середині 1990-х років була Закарпатська область, після створення СЕЗ та ТПР вийшов в лідери за темпами нарощення інвестицій в Україні (на початку 2000-х років) [2, с. 25].

Заслуговує на увагу досвід Туреччини, яка перейшла в фіскальному стимулюванні організованих індустріальних зон (ОІЗ) з однакової для всіх однорівневої системи стимулювання на дворівневу диференційовану систему з широким переліком пільг. Ця система передбачає однакові для всіх резидентів ОІЗ фіскальні пільги на першому рівні; на другому рівні - додаткові стимули для резидентів ОІЗ, перелік та інтенсивність яких залежить від рівня соціально-економічного розвитку провінції розташування ОІЗ та обраної при цьому схеми стимулювання капіталовкладень; зі зростанням рівня соціально-економічного розвитку провінції ці додаткові стимули другого рівня зменшуються [2, с. 25].

Прогресивним кроком, пов'язаним із діяльністю СпРЕД та доступним для реалізації на місцевому рівні, може стати створення

індустріальних парків (ІП) – відповідно відстроєних земельних ділянок, на яких розташовується необхідна для бізнесу інфраструктура; територій, де «учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій» [1]. За умови вдалої імплементації, індустріальні парки забезпечать підвищення конкурентоспроможності регіону, активізацію інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвиток сучасної виробничої та ринкової інфраструктури [5].

Отже, належну увагу необхідно приділити збалансуванню диспропорцій між регіонами, що виникають внаслідок нерегульованих інвестиційних потоків. Інструментом їх збалансування має стати активна інвестиційна політика місцевих органів влади. На загальнодержавному рівні необхідно застосовувати диференційований підхід до складання інвестиційної стратегії, однією з ефективних складових якої може стати вдосконалена система спеціальних режимів економічної діяльності. В цілому, проблема залишатиметься актуальною, тому вимагає подальшого аналізу.

Література

1. Закон України «Про індустриальні парки» від 21 червня 2012 р. //ВВР України. – 2013. - №22
2. Економіка регіонів у 2015 році: Нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ / [ред. Д. І. Олійник] – К.: НІСД, 2015. – 22-25 с.
3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2015 році від 23.06.2016 р. № 03.5-20/161-16 [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Режим доступу: <http://ukrstat.org/>
4. <http://old.niss.gov.ua/> - офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень.
5. <http://amer.org.ua/> - офіційний сайт Агенції місцевого економічного розвитку.